

Kaarina Maununtyttären sururuno eli *epicedion*

Kaarina Maununtyttären sururuno, eli kuolleelle omistettu valitusruno, luettiin Ruotsin kuningattaren Kaarina Maununtyttären (1550–1612) hautajaisissa, joita vietettiin Tuomiokirkossa 21.3.1613. Runon on kirjoittanut latinaksi Paraisilta kotoisin ollut Jeremias Petri Parginsulanus. Kirjoittajasta ei kuitenkaan tiedetä paljoa. Kyseessä on mitä todennäköisimmin kirkkoherran poika, joka oppi latinan kielen jo kotonaan tai viimeistään Turun katedraalikoulussa opiskellessaan. Latina kun oli 1600-luvulla vain oppineiden kieli.

Sururuno sisällöltään kertoo laveasti Kaarinan elämästä: Tukholmassa syntymisestä, kuninkaan naimisesta sekä elämän murheista. Vahvemmin se kuitenkin korostaa oman aikansa ihanteellista kristittyä naista, joka oli hurskas, antelias sekä lempeä. Näitä kaikkia Kaarinan kerrotaan elämässään olleenkin.

Sururunon on latinasta suomentanut Reijo Pitkäranta.

Sururuno

ERITTÄIN JALOSUKUISEN JA MAHTAVAN RUHTINAAN JA HERRAN, SVEANMAAN, GÖTANMAAN, Vendien, jne. ENTISEN KUNINKAAN, HERRA EERIK XIV:N (joka elää hurskaassa muistossa) suuresti rakastetun PUOLISON, RUOTSIN valtakunnan erittäin korkea-arvoisen ja hurskaan entisen KUNINGATTAREN, LIUKSIALAN VALTIATTAREN KAARINAN muistoksi, joka nukkui varmassa uskossa Kristukseen pois tästä murheen laaksosta syyskuun 13. päivänä HERRAN vuonna 1612 kello viiden aikaan iltapäivällä noin 63. ikävuodellaan.

Voi, miten kovan kohtalon armoilla elämäni onkaan!

Voi, miten epävarma on elämäni tie!

Synkkä kohtalo vainoaa meitä pienestä pitäen,

voi, kauhea kuolema on jo syntyessämme lähellä!

Sitä eivät voi häätää pois sotapäälliköt asein, eikä sitä voi

lahjoa kullalla tai hienoilla jalokivillä;

loistavat älynlahjat tai suurimmatkaan hyveet eivät sitä lepytä,

vaan kaikki joutuvat kuoleman valtaan.

Se ei katso ikää eikä ota huomioon ulkonäköä,

vaan suistaa maahan niin ylhäiset kuin alhaiset.

Siispä tuonen helmaan vaipui myös lempeä KUNINGATAR,

vaikka olisi varmasti ansainnut elää ikuisesti.

Niin hän vaipui, ja kuoleman kahleisiin jouduttuaan

antoi rukouksia lausuen hurskaan henkensä.
Hän syntyi korkeista muureistaan tunnetussa TUKHOLMASSA,
kuten tuon taajaväkisen kaupungin asukkaat kertovat.
Kasteessa hän sai nimen KAARINA,
nimen, joka on oleva kunniaa aina ja ikuisesti.
Luonto soi hänelle viehättävät kasvot ja siveät tavat,
mistä todistivat rehellisyys ja hurskaus.
Pienestä pitäen hän näet vaali hurskautta
ja oli kuuliainen Jumalaa ja hurskaita ihmisiä kohtaan.
Hän kuunteli myös Jumalan sanan SAARNAAJIA,
kuunteli, ja kävi usein Herran temppeleissä.
Jumalalle hän pyhitti puhtain sydämin koko elämänsä
ja Jumalaa hän tapasi vilpittömästi rukoilla.
Siispä kun Kaarina oli onnellisesti varttunut aikuiseksi
ja sopi jo hyvin puoliseksi kunnolliselle miehelle,
niin Kaikkivaltias Jumala, jota pelkää koko maailma
ja kaikki mitä siinä on,
Jumala, joka suistaa maahan kaikki korskeat ja ylpeät
ja masentaa päänsä nyökkäyksellä pöyhkeät,
kuten Hän upotti mielettömän faraon synkkiin aaltoihin
hurskaan kansan ylittäessä meren kuivin jaloin,
mutta suosii nöyriä, ylentää heidät ja lisää niiden kunniaa,
jotka palvelevat oikeauskoisesti Herraa,
kuten Hän armollisesti kohotti Daavidin kuninkaaksi
tämän kaitsiessa isänsä lampaita
ja antoi Esterille puoliseksi Ahasveruksen
sorean Esterin rakastaessa Jumalaa puhtain sydämin,
niin Jumala valitsi kaikista neitosista yksin KAARINAN
kuninkaan morsiameksi ja kuninkaan aviopuoliseksi.
Hänestä tuli mahtavan KUNINGAS EERIKIN puoliso,
joka kantoi RUOTSIN pelottavaa kuninkaanvaltikkaa.
Kuningatar oli yltympäri kulttiin puettu kuin amatsoniprinsessa,

painavat jalokivet ja topaasit kimmelsivät hänen yllään.
Hänen nuhteeton mielensä ei tästä kuitenkaan ylpistynyt,
vaan hän palveli pyhää Jumalaa vilpittömin sydämin.
Kaarina rakasti palavasti myös kallista isänmaataan
ja oli rakkaalle miehelleen suloisena lohdutuksena.
Kahdentoista vuoden ajan hän sai tuntee avioliiton onnea
ja synnytti rakkautensa pantiksi neljä lasta.
Mutta kukaan ei ole kaikin puolin onnellinen,
eikä kenenkään elämästä puutu raskasta surua.
Niin myös hurskas KUNINGATAR sai kohdata onnettomuuksia,
joita sinä, leikittelevä kohtalo, kuolevaisille tuotat:
Lachesis, joka kaarevalla sirpillään niittää
erotuksetta kaikki ihmiset äkkiä maahan,
riisti onnettomasti kuningattarelta AVIOPUOLISON
temmaten hänet julmasti ja armottomasti pois.
Armaan puolison poismenon myötä myös KUNINGATAR
sai nurjalta kohtalolta onnettoman enteen.
Kuningatar suri kyllä kauan miehensä kuolemaa,
ja itki ääneen valittaen kohtaloaan,
mutta voitti sitten surunsa tynnen kärsivällisesti
osoittaen olevansa kovankin kohtalon yläpuolella.
Hän vaali näet hurskautta ja eli Herran pelossa
lukien joka päivä Raamatun sanaa.
Siitä hän sai suurta lohtua katkeraan itkuunsa,
siitä hän oppi kestäämään tynnosti kohtalon iskut.
Auliisti hän jakoi almuja ja avustuksia hädänalaisille
ja tuki köyhiä mahdollisuuksiensa mukaan.
Varsinkin Sanan SAARNAAJAT saivat häneltä runsaasti lahjoja,
samoin kuin hän oli altis RUNOTARTEN suosija:
koskaan eivät koululaiset poistuneet Kaarinan luota
saamatta häneltä yllin kyllin avustusta.
Kuka ei siis korottaisi tällaista ihmistä taivaan kirkkauteen

ja ylistäisi häntä yli taivaan tähtien?
Kunpa olisitkin voinut elää yhtä vanhaksi kuin iäkäs Peleus,
kunpa sinun päiviesi määrä olisi kasvamistaan kasvanut!
Mutta sinä, Jumala, rakas Isä, jonka kautta taivaan portti on
uskovalle auki, olet päättänyt toisin.
Siispä autuas kuningatar on kestänyt tämänkin koettelemuksen
ja näkee nyt elämänlankansa katkenneen.
Nyt hän asuu Kristuksen luona taivaan kirkkaudessa
ja nauttii sen tuhansista iloista,
tuhansista iloista, jotka eivät koskaan lopu,
kerubien ja serafien kuorossa.
Ruumiin kuoltua henki nousee tähtitarhain taakse,
ja sielu pääsee taivaan kotiin.
Voi sitä ikionnellista ja kaikkein onnellisimpaa,
Joka saa kuolla samalla tavoin kuin hän:
Kristukselle kuoleminen ja Kristukselle eläminen on tärkein asia,
niin että kuolema on avoin ovi uuteen elämään.

EPICEDION

IN MEMORIAM ILLUSTRISSIMI ATQUE POTENTISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI, DN: ERICI XIV (piae recordationis) SWECORUM GOTHORUM Wandalorumque etc olim REGIS Dilectissimae TORI CONSORTIS, Serenissimae, piissimaeque Regni SWECIAE quondam REGINAE DOMINAE CATHARINAE DE LIUXIALA, quae ANNO suae aetatis circiter 63 DOMINI vero supra sesquimillesimum 112 Septemb. 13 hora 5 vespertina, ex hac valle aerumnosa certa in Christum fiducia obdormivit.

Hei mihi quam duris vita est hec subdita fatis!

Hei mihi quam dubio tramite vita fluit!

A teneris annis urgent nos tristia fata,

Hei mors nobiscum nascitur atra statim,

Non hanc arma ducum, non fulvi dona metalli,

Non gemmae teretes hanc cohibere valent,
Non pulchrae ingenii dotes, non aurae virtus,
Hanc placant, cunctos sub sua jura vocat,
Despuit aetatem, formam quoque negligit omnem,
Claros, obscuros, sternere gaudet humi,
Occidit ut letho tristi REGINA benigna,
Perpetuos certe vivere digna dies,
Occidit et fati vinculis correpta supremi,
Inter vota animam flavit ab ore piam,
HOLMICA quam genuit celsis urbs splendida muris,
Omnis ceu celebris HOLMICA turba refert,
Suscepit CATHARINAE de baptismo nomen,
Nomen perpetuo semper honore viges
Grata cum facie mores natura pudicos
Indidit, hic probitas, hic pietasque fuit
Extitit a teneris etenim pietatis amatrix,
Inque Deum inque homines officiosa pios
Audiit et verbi de religione MINISTROS,
Audiit, inque Dei templa frequenter iit.
Seque Deo totam pura cum mente dicavit,
Docta Deum casta sollicitare prece
Quare ubi maturos felix pervenit ad annos
Atque marito esset jam satis apta probo,
En Deus Omnipotens totus quem contremittit orbis
Cunctaque que series totius orbis habet,
Qui prosternit humi tumidos, cunctosque superbos,
Pro nutu attenuans pectora stulta suo.
Ceu tristes mersit coecum Pharaona sub undas,
Trajceret populus cum vada sicca pius.
Ast humiles contra fovet, allevat, auget honore,
Qui vera Dominum religione colunt.
Sustulit ut clemens ad regia sceptrum Davidem

Cum pecudes Patris pasceret ille sui.
Hester Ahasvero thalami quoque foedere junxit,
Hester amans pura mente beata Deum.
En nymphis CATHARINAM prefert omnibus unam,
Ut scandat REGIS regia sponsa torum.
Illa torum schandit REGIS fortissimi ERICI,
Regia qui SWEONUM sceptrum tremenda tulit.
Undique Amazonio fulvo circumdatur auro,
Tota nitet gemmis, chrysolitoque gravi.
Non tamen illius hinc tumuerunt pectora casta,
Sed summum coluit simplice corde Deum.
Et magno chare patriae flagravit amore,
Atque viro dulci dulce levamen erat.
Bis senis annis thalami solamina norat,
Bis quoque progenuit pignora bina tori.
Sed quoniam nemo tota est ex parte beatus,
Vita nec ullius hei forte dolore caret.
Sic nec erat pia REGINA haec ignara malorum,
Quae mortalibus o sors mimica paris.
Nam Lachesis, curva, nullo discrimine, falce
Quae rapide humanum demetit omne genus.
Triste sua spoliavit eam CONSORTE cubilis,
Et nimis immiti sustulit atra manu.
Illius et percara cum consorte cubilis,
Invida REGINAE sors tulit omen ei
Quem quamvis doluit longo sat tempore casum,
Et flevit fatum voce dolente suum.
Hoc tamen aequanimis fatum patientia vicit,
Mensque fuit magnis maior ubique malis.
Nam pietatis amans, summi metuensque tonantis,
vixit, quotidie Biblica scripta legens.
Hinc promisit lacrymis magnum solamen acerbis,

Hinc placide didicit fata severa pati.
Aere suo atque opibus largis adjuvit egenos,
Quam potuit miseris illa ferebat opem.
Imprimis verbi tribuebat dona MINISTRIS,
Larga parens MUSIS extitit atque sacris.
Nam pueri aonidum nunquam dimissi adeuntes,
Illis quin fuerit dapsilis aere suo.
Splendida quis non hanc igitur super aethera tollat,
Laudibus et coeli non super astra ferat?
O Pili posses longaevi vivere in annos,
Affluerent vitae tempora longa tuae.
Sed tibi quando aliter Deus, o pater optime, visum est,
Per quem credenti coelica porta patet.
Hec quoque passa graves casus REGINA beata,
Nunc cernit vitae stamina rupta sue.
Cum Christoque tenet radiata palatia coeli,
Et sentit superi gaudia mille poli.
Gaudia mille poli nullis peritura diebus,
Inter Cherubicos Seraphicosque choros.
Corpore deposito nam spiritus additur astris,
Et meat ad superas corporis aura domos.
O felix nimium, nimium super omnia felix,
Qui discit parili conditione mori.
Namque mori Christo Christo quoque vivere summum est,
Ut mors sit vitae janua aperta novae.

Alkuperäistekstistä litteroinut Reijo Pitkäranta